
ՀՀ ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԴԵՐԸ ԲՆԱԿԿՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ

ԵՎԳԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Իշխանության ապակենտրոնացման հիմնական նպատակը կառավարումն ավելի ժողովրդավարական և արդյունավետ դարձնելն է: Ապակենտրոնացումն ուղղված է բարձրացնելու բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների հասցեականությունը, տեղերում մեծացնելու բնակչության կարիքների բավարարման հնարավորությունները, ինչպես նաև ապահովելու ընդունվող որոշումների իրագործման արդյունավետությունը: Իշխանության ապակենտրոնացումը քաղաքացուն և իշխանությանը միմյանց կապող կամ միավորող հիմնական սկզբունքներից մեկն է: Դա նշանակում է, որ հանրային կառավարման լավագույն տարբերակն ունենալու համար անհրաժեշտ է «ճիշտ» ընտրել համակարգի կառավարման ապակենտրոնացման աստիճանը¹:

Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության համաձայն՝ Հայաստանը ճանաչում և երաշխավորում է տեղական ինքնակառավարումը: Դա նշանակում է, որ Սահմանադրության ընդունման պահից Հայաստանի հանրային կառավարման համակարգում պետական կառավարմանը զուգահեռ գործում է տեղական ինքնակառավարման համակարգը, որը ժողովրդավարության և քաղաքացիական հասարակության կառուցման կարևորագույն մեխանիզմներից մեկն է:

1996 թվականին ընդունված «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքում տեղական ինքնակառավարումը մեկնաբանվում է որպես համապատասխան մարմինների միջոցով համայնքային խնդիրները լուծելու և համայնքային սեփականությունը տնօրինելու կարողություն և իրավունք, ինչն իրականացվում է բնակչության բարեկեցությունը բարելավելու նպատակով, որի համար էլ, նույն օրենքի համաձայն, տեղական ինքնակառավարման մարմիններին փոխանցված են պետական մի շարք գործառնություններ, որոնց լիազորումն այդ մարմիններին դիտվում է առավել նպատակահարմար տարբերակ տեղերում բնակչությանն անհրաժեշտ ծառայություններ մատուցելու և նրանց կարիքները բավարարելու առումով: Մասնավորապես, տեղական ինքնակառավարման մարմիններն այսօր պարտադիր և պետության կողմից պատվիրակված լիազորություններ ունեն այնպիսի բնագավառներում, ինչպիսիք են համայնքի բնակիչների և տնտեսավարող սուբյեկտների իրավունքների ու շահերի պաշտպանությունը, համայնքի ֆինանսատնտեսական խնդիրների կարգավորումը, հասարակական կարգի պահպանությունը, քաղաքաշինությունը և հողօգ-

---

¹ Տե՛ս Աкопян Л. А. Система органов местного самоуправления в Республике Армения. Ер., 2006, էջ 64:

տագործունը, կոմունալ տնտեսությունը և բարեկարգունը, տրանսպորտի և կապի ոլորտները, առևտրի և սպասարկման բնագավառները, երիտասարդության հետ տարվող աշխատանքները, մշակույթի, կրթության, առողջապահության, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի բնագավառները, գյուղատնտեսությունը և այլն: Օրենքի համաձայն՝ աշխատանքի և սոցիալական ծառայությունների ոլորտում տեղական ինքնակառավարման մարմիններին վերապահված լիազորությունները միայն կամավոր են և պատվիրակված: Մասնավորապես, այդ ոլորտում տեղական ինքնակառավարման մարմիններն իրականացնում են պետության պատվիրակված միայն մի լիազորություն, այն է՝ համայնքի տարածքում սոցիալական ծառայությունների տարածքային բաժինների գործունեության կազմակերպումը, և ունեն կամավոր այնպիսի լիազորություններ, ինչպիսիք են նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը նպաստելը, վճարովի հասարակական աշխատանքներ կազմակերպելը, հաշմանդամություն ունեցող, կերակրողին կորցրած ընտանիքների, սոցիալապես անապահով այլ խավերի սոցիալական պայմանների բարելավման ուղղությամբ համապատասխան միջոցների ձեռնարկումը: Սակայն ներկայումս, նկատի ունենալով տեղական ինքնակառավարման մարմինների ֆինանսական կարողությունները և ռեսուրսները, կարող ենք վստահորեն փաստել, որ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կամավոր լիազորությունները բնակչության սոցիալական պաշտպանության ոլորտում մնում են չիրագործված, քանի որ դրանց իրագործման համար չկա պետական աջակցություն, իսկ տեղական ինքնակառավարման մարմինները չունեն կադրային, նյութական և ֆինանսական համապատասխան ռեսուրսներ: Այսօր տեղական ինքնակառավարման մարմինները համայնքային բյուջեի զգալի մասը, եթե ոչ ամբողջը, սպառում են պարտադիր և պատվիրակված լիազորությունները կատարելու համար, որոնց իրագործման նպատակով նրանք պետությունից ստանում են համապատասխան աջակցություն և հաշվետու են հենց պետական կառույցներին: Ընդ որում, շատ համայնքներում, մասնավորապես փոքր համարվող, բյուջեն թույլ չի տալիս արդյունավետ և լիարժեք իրականացնել նույնիսկ սեփական պարտադիր լիազորությունները: Համայնքները լուրջ դժվարություններ են ունենում բնակչությանն անհրաժեշտ հանրային ծառայությունները մատուցելու ընթացքում, իսկ բազմաթիվ համայնքներում տեղական ինքնակառավարման մարմինները պարզապես ի վիճակի չեն լինում կազմակերպելու կամ բնակչությանը տրամադրելու այդ ծառայությունները: Հետևաբար, կամավոր լիազորությունները տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից մնում են չիրագործված և չեն արժանանում անհրաժեշտ ուշադրության, եթե անգամ այդ լիազորությունները հույժ կարևոր են համայնքի բնակչության համար և բխում են տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործառնման բնույթից ու նպատակներից: Եվ սա այն դեպքում, երբ Հայաստանի համայնքների առջև ծառայած հիմնախնդիրների մեծ մասն ունի սոցիալական բնույթ և պայմանավորված է բնակչության կողմից սեփական կարիքները բավարարելու հնարավորությունների սահմանափակությամբ կամ բացակայությամբ:

Սահմանադրորեն իրեն սոցիալական պետություն հռչակելով՝ պետությունն այդպիսով համապատասխան պարտավորություններ է ստանձնում բնակչության սոցիալական հիմնախնդիրների լուծման ուղղությամբ: Սոցիալական պետությունը, ինչպիսին այն բնութագրել է այդ գաղափարի հեղինակ Լորենց ֆոն Շտեյնը, պետք է առաջնային համարի հասարակությունում ստեղծված սոցիալական լարվածության և սոցիալական բևեռացման կանխումը՝ անձի սոցիալական շարժունությունն ապահովելու համար անհրաժեշտ պայմաններ և նախադրյալներ ստեղծելու միջոցով²: Այսօր ՀՀ բնակչության առջև ծառայած սոցիալական լուրջ և հրատապ համարվող հիմնախնդիրները պահանջում են նաև պետական համապատասխան կառույցների ակտիվ միջամտություն, որպեսզի հնարավոր լինի արդյունավետ կերպով արձագանքել այդ հիմնախնդիրներին: Սակայն, միևնույն ժամանակ, պարզ է, որ պետական սուղ հնարավորությունները սահմանափակում են սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրների կարգավորման ոլորտում պետության արդյունավետորեն միջամտելու հնարավորությունները և պայմանավորում են այդ ոլորտում գործող այլ սուբյեկտների ակտիվացման անհրաժեշտությունը: Այսօր միանշանակորեն արդարացված կարող ենք համարել պետական այն քաղաքականությունը, որն ուղղված է բնակչության սոցիալական պաշտպանության համակարգում ոչ պետական կազմակերպությունների ակտիվ գործառնանք նպաստելուն (մասնավորապես՝ հասարակական կամ մասնավոր կազմակերպությունների, միջազգային կազմակերպությունների և այլն): Այդ առումով, տեղական ինքնակառավարման մարմինների ակտիվացումը բնակչությանն անհրաժեշտ սոցիալական ծառայություններ տրամադրելու ոլորտում նույնպես կարող է դառնալ պետական քաղաքականության կարևորագույն խնդիրներից մեկը, որի արդյունավետ իրականացման դեպքում կարող ենք ակնկալել բնակչության սոցիալական կարիքների հնարավորինս լիակատար բավարարում և տեղական իշխանությունների կողմից սոցիալական հիմնախնդիրների հնարավորինս լիարժեք լուծում, իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ հիշյալ նպատակները կարելի է իրականացնել տեղական ինքնակառավարման մարմինների և պետական ծառայությունների ակտիվ համագործակցությամբ: Այդ հանգամանքը կարող է էականորեն նպաստել նաև տեղական ինքնակառավարման համակարգի կայացմանը մեր երկրում, քանի որ տեղական ինքնակառավարման մարմինները հնարավորություն կունենան անմիջականորեն մասնակցելու համայնքի բնակչությանը հուզող սոցիալական հիմնախնդիրների լուծման գործընթացներին՝ դրանով իսկ ապահովելով տեղական ինքնակառավարման այնպիսի կարևորագույն նպատակների իրականացում, ինչպիսիք են տեղերում բնակչությանն անհրաժեշտ ծառայությունների մատուցումը, համայնքային նշանակություն ունեցող հիմնախնդիրների լուծումը, համայնքի և համայնքի անդամների շահերի և իրավունքների պաշտպանությունը և այլն: Հետևաբար, տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների կենտրոնացման ու ապակենտրոնացման միջև ձևավորված հաշ-

² Տե՛ս **Кочеткова Л. Н.** Теория социального государства Лоренца фон Штейна// "Философия и общество". 2008, выпуск № 3(51) // <http://www.socionauki.ru/journal/articles/130203/> (12. 03. 2014, ժամը 13:20):

վեկշրի ներկա փուլում կան հանրային որոշ ծառայություններ, որոնք ուղղակիորեն շոշափում են բնակչության կենսական կարիքները, ուստի արդեն զգացվում է դրանք օրենսդրորեն համայնքներին հանձնելու կարիք, կամ գոնե այդ ոլորտում տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորություններն ընդլայնելու անհրաժեշտություն, որպեսզի տեղական ինքնակառավարման մարմինները նույնպես հնարավորություն ունենան ակտիվորեն և լիիրավ անդամի իրավունքներով մասնակցելու տվյալ ոլորտում որոշումներ կայացնելու և իրագործման գործընթացներին: Մասնավորապես, ներկա դրությամբ տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների ներքո են անցել անձնագրային, քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման, նոտարական գործունեության և մի շարք այլ ծառայությունների կազմակերպումն ու մատուցումը բնակչությանը: ՏԻՄ-երի լիազորություններն ընդլայնելն անհրաժեշտ է նաև բնակչության սոցիալական պաշտպանության և սոցիալական ծառայությունների տրամադրման բնագավառներում: Իհարկե պետք է արձանագրենք, որ այդ ուղղությամբ արդեն իսկ հստակ քայլեր են իրականացվել: Մասնավորապես, քաղաքային համայնքների տարածքներում գործող սոցիալական ծառայությունների արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով երևանի և 4 այլ համայնքների (Գյումրի, Վանաձոր, Ջերմուկ, Արարատ) տարածքային մարմինները իրենց հաստիքներով և սպասարկման տարածքներով գործում են տեղական ինքնակառավարման մարմինների ենթակայության ներքո: Յուրաքանչյուր տարի պետական բյուջեից տեղական ինքնակառավարման մարմիններին հատկացումներ են կատարվում սոցիալական ծառայությունների տարածքային բաժինների գործունեությունը կազմակերպելու նպատակով, որը պետության կողմից տեղական ինքնակառավարման մարմիններին պատվիրակված լիազորություն է: Ներկայումս սոցիալական ծառայությունների տարածքային բաժինները համարվում են քաղաքապետարանի աշխատակազմի առանձնացված ստորաբաժանումներ և իրագործում են պետության կողմից պատվիրակված լիազորություններ՝ դրա համար ստանալով որոշակի աջակցություն: Ըստ մեթոդաբանական ենթակայության, սակայն, սոցիալական ծառայությունների տարածքային բաժինները հաշվետու են և վերահսկվում են աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության (ԱՄՅՆ) կողմից: Այս հանգամանքը բավականին լուրջ դժվարություններ է առաջացնում սոցիալական ծառայությունների տարածքային բաժինների գործունեության ընթացքում, քանի որ վերջիններս մեթոդաբանական և իրավական առումներով ենթարկվում են երկու՝ միմյանցից բավականին տարբեր կառույցների, իսկ դա նշանակում է, որ այդ ծառայությունների՝ առանց այն էլ ծանրաբեռնված աշխատակիցները (տեսուչները) հաշվետվություններ և տեղեկություններ են տրամադրում և՛ քաղաքապետարանին, և՛ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությանը: Սոցիալական ծառայությունների տարածքային բաժինների մեթոդաբանական ենթակայությունը ԱՄՅՆ-ին պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ այդ կառույցները իրենց նպատակներով և բնակչությանը տրամադրվող ծառայությունների տեսակներով ու բնույթով չեն տարբերվում սոցիալական ծառայությունների այն գործա-

կալություններից, որոնք գործում են մարզպետարանների ենթակայության ներքո: Հետևաբար, տրամաբանական է, որ մասնագիտական տեսանկյունից սոցիալական ծառայությունների բոլոր մարմինները՝ անկախ ենթակայության ձևից, մասնագիտական ուղղորդում և մեթոդաբանական աջակցություն ստանան մի կառույցից: Ըստ այդմ, սոցիալական ծառայությունների տարածքային մարմինների ենթակայության հարցը այսօր բավականին հրատապ է, քանի որ ՀՀ բնակչության սոցիալական պաշտպանության համակարգում իրականացվում են լուրջ և ծավալուն բարեփոխումներ. անցում է կատարվում ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների համակարգին, իսկ դա նշանակում է, որ պետական սոցիալական ծառայությունները միավորվում են: Այդ ծառայությունների հիմնումը անհրաժեշտ է և բխում է քաղաքացու բազմաբնույթ կարիքներին համապատասխան և այդ կարիքներից բխող համակարգված, շարունակական և հասցեական աջակցություն ցուցաբերելու անհրաժեշտությունից: Սակայն ծառայությունների ենթակայության խնդիրը դեռևս վերջնական լուծում չի ստացել: Եթե մենք այսօր քաջ գիտակցում ենք, որ տեղական ինքնակառավարման ոչ բոլոր մարմիններն են դեռևս պատրաստ արդյունավետորեն կազմակերպելու և կանոնակարգելու ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների գործունեությունը, ապա պետք է նաև գիտակցենք, որ տեղական ինքնակառավարման մարմինների մեկուսացումը այդ գործընթացներից նույնպես արդյունավետ չի լինի: Հետևաբար, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների միջև համագործակցային հարաբերությունների հաստատումն ու զարգացումն անհրաժեշտ է թե՛ ՀՀ-ում ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների կայացման ու վերջիններիս առջև դրված նպատակների արդյունավետ իրագործման տեսանկյունից և թե՛ տեղական ինքնակառավարման համակարգի զարգացման ու բնակչության կարիքներին արդյունավետորեն արձագանքելու առումով:

Համայնքային մակարդակում բնակչությանն անհրաժեշտ սոցիալական աջակցություն ցուցաբերելու գործընթացներին տեղական ինքնակառավարման մարմինները մասնակցում են նաև սոցիալական աջակցության խորհուրդների և խնամակալության ու հոգաբարձության հանձնաժողովների միջոցով: Սոցիալական աջակցության խորհուրդները գործում են սոցիալական ծառայության տարածքային մարմիններին կից՝ հասարակական հիմունքներով, սոցիալական աջակցության արդյունավետության և հասցեականության բարձրացման նպատակով³: Խորհրդի կարևորագույն նպատակներից մեկը սոցիալական ծառայություններ տրամադրող պետական և ոչ պետական կառույցների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների միջև համագործակցության ապահովումն է, որն իրականացվում է սոցիալական ծառայության տարածքային գործակալության սպասարկման տարածքում բնակվող և կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված անձանց հայտնաբերելու, հաշվառելու և սոցիալական աջակցություն տրամադրելու, ինչպես նաև սոցիալական աջակցության հանրա-

³ Տե՛ս «Սոցիալական աջակցության խորհրդի օրինակելի կանոնադրությունը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի № 153-Ն հրամանը, Եր., 2006, էջ 1-3:

պետական և տարածքային ծրագրերի իրականացմանն օժանդակելու միջոցով: Խորհրդի կազմում ընդգրկվում են մարզպետարանի (Երևանի քաղաքապետարանի), պետական սոցիալական ծառայությունների և համայնքում գործող հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, ինչպես նաև տեղական ինքնակառավարման համակարգի ներկայացուցիչը: Բնակչության սոցիալական պաշտպանության ապահովմանն ուղղված գործընթացներին տեղական ինքնակառավարման մարմինների մասնակցության վառ օրինակներ են սոցիալական աջակցության խորհուրդները, որոնց գործառույթների մեջ է մտնում տնայն կատարելը և ստացված տեղեկատվության հիման վրա ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական պայմանների, տվյալ ընտանիքը որպես անօթևան հաշվառելու, ընտանիքին հրատապ կամ միանվագ աջակցություն ցուցաբերելու վերաբերյալ եզրակացություն ներկայացնելը: Սակայն իրենց գործառույթներն իրականացնելու ընթացքում այդ խորհուրդները բախվում են մի շարք դժվարությունների: Նախ, տնային այցելություն կատարելու, ընտանիքի հետ հանդիպելու, անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալու համար ռեսուրսները սուղ են: Սոցիալական աջակցության խորհուրդների արդյունավետ գործառնմանը խոչընդոտում են նաև կադրային խնդիրները, մասնավորապես՝ խորհուրդներում ընդգրկված մասնագետների իրազեկության բարձրացման և շարունակական վերապատրաստումների անհրաժեշտությունը: Լուրջ խնդիր է նաև այն, որ սոցիալական աջակցության խորհրդի գործունեությունը կազմակերպվում է հասարակական հիմունքներով, այսինքն՝ խորհրդի կազմում ընդգրկված մասնագետներն իրենց աշխատանքի դիմաց չեն վարձատրվում, ինչն էապես ազդում է խորհրդի անդամների շահագրգռվածության և աշխատանքային ակտիվ գործունեության վրա:

Նմանատիպ խնդիրների են բախվում նաև Հայաստանի յուրաքանչյուր համայնքում գործող խնամակալության և հոգաբարձության հանձնաժողովները: Մասնավորապես, այդ հանձնաժողովները ստեղծվում են խնամակալության և հոգաբարձության մարմիններին (համայնքի ղեկավարներին) կից՝ անգործունակ կամ սահմանափակ գործունակ քաղաքացիների, ինչպես նաև անչափահասների իրավունքների և շահերի պաշտպանության նպատակով⁴: Այս հանձնաժողովները նույնպես գործում են հասարակական հիմունքներով, իսկ հանձնաժողովի կազմը, որում պետք է ընդգրկված լինի առնվազն երեք անդամ, հաստատում է համայնքի ղեկավարը:

Խնամակալության և հոգաբարձության հանձնաժողովները՝ որպես երեխաների պաշտպանության եռաստիճան համակարգի համայնքային «օղակներ», համարվում են նաև բնակչության սոցիալական պաշտպանության համակարգում տեղական ինքնակառավարման մարմինների մասնակցության կարևորագույն մեխանիզմներ, որոնք, կատարելագործման անհրաժեշտություն ունենալով հանդերձ, կարող են լավագույն օրինակը

⁴ Տե՛ս «Խնամակալության և հոգաբարձության մարմինների կանոնադրությունը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թվականի հունիսի 22-ի № 922-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ կառավարության № 164-Ն որոշումը, Եր., 2011, էջ 2:

լինել բնակչության մյուս խմբերի սոցիալական պաշտպանության համակարգում տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիարժեք ընդգրկման, դրանց լիազորությունների ընդլայնման և բնակչության սոցիալական պաշտպանության համակարգում ապակենտրոնացման խորացման համար:

Բնակչության սոցիալական պաշտպանության համակարգում, մասնավորապես՝ համայնքի բնակչության համար անհրաժեշտ սոցիալական ծառայություններ կազմակերպելու և նրանց այդ ծառայությունները տրամադրելու ընթացքում տեղական ինքնակառավարման մարմինների ակտիվացմանը կարող է էապես նպաստել նաև համայնքում համապատասխան մասնագետի առկայությունը: Համայնքում սոցիալական աշխատողի գործունեությունը կարող է ապահովել համայնքի բնակիչների սոցիալական հիմնախնդիրների վաղ հայտնաբերումը, համայնքի ռեսուրսների համախմբման միջոցով այդ հիմնախնդիրների լուծման հարցում աջակցության ցուցաբերումը, ինչպես նաև բնակչությանը սոցիալական և համայնքային ծառայություններ տրամադրող կառույցների միջև համագործակցության զարգացումը: Սա հատկապես կարևորվում է բնակչության սոցիալական պաշտպանության համակարգում ներկայումս իրականացվող բարեփոխումների համատեքստում, երբ հանրապետության ողջ տարածքում ստեղծվում է ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների համակարգը: Յուրաքանչյուր համայնքում ունենալով առնվազն մեկ սոցիալական աշխատող՝ հնարավոր կլինի ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների համագործակցությունը դարձնել առավել մասնագիտական, բազմակողմանի և շարունակական:

Այսպիսով, Հայաստանի տեղական ինքնակառավարման համակարգի գործառնման անցած տարիների փորձը ցույց է տալիս, որ այն հիմնականում ձևավորված է: Ստեղծված են տեղական ինքնակառավարման քաղաքական, տնտեսական, իրավական, ֆինանսական, կազմակերպական հիմքերը: Այն գործում է, սակայն առկա են բազմաթիվ խնդիրներ, որոնցից կարևորագույնն այն է, որ տեղական ինքնակառավարման մարմինները դեռևս չեն կարողանում ըստ հարկի բավարարել համայնքների բնակիչների նվազագույն կարիքները: Տեղական ինքնակառավարման մարմիններն իրենց վերապահված լիազորություններն իրականացնում են բնակչությանը մատուցվող համայնքային ծառայությունների միջոցով: Հաշվի առնելով երկրում ստեղծված սոցիալ-տնտեսական ծանր վիճակը՝ այդ կառույցները բնակչության սոցիալական կարիքներին արձագանքելու և սոցիալական հիմնախնդիրները լուծելու նպատակով պետք է ունենան համապատասխան ծառայություններ կազմակերպելու և տրամադրելու լիազորություն, ինչպես նաև բնակչության սոցիալական պաշտպանության ոլորտում գործող պետական և ոչ պետական ծառայությունների հետ սերտորեն համագործակցելու հնարավորություն և պարտավորություն: Միայն այդ դեպքում կարող ենք խոսել տեղական ինքնակառավարման մարմինների՝ որպես բնակչության կարիքներին առավել մոտ կանգնած, նրանց սոցիալական հիմնախնդիրներին արձագանքող, տեղական նշանակու-

թյան խնդիրները լուծելու հնարավորություն ունեցող կառույցների մասին, որոնք, անշուշտ, մեծապես կնպաստեն մեր երկրում քաղաքացիական հասարակության կայացմանը:

Բանալի բառեր – *ապակենտրոնացում, տեղական ինքնակառավարում, բնակչության սոցիալական պաշտպանություն, սոցիալական ծառայությունների տարածքային գործակալություններ*

ЕВГИНЕ ВАРДАНЯН – Роль органов местного самоуправления в системе социальной защиты населения РА. – Создание системы местного самоуправления положило в Армении начало децентрализации власти. Сегодня ощущается необходимость её дальнейшего углубления в области социальной защиты населения. В силу факторов, названных в статье, в частности тяжёлой социально-экономической ситуации, важно предоставить органам местного самоуправления более широкие полномочия в этой сфере. В статье рассмотрены возможности и перспективны упомянутого расширения.

Ключевые слова: *децентрализация, местное самоуправление, социальная защита населения, территориальные агентства социальных услуг*

YEVGINE VARDANYAN – The Role of Local Self-Government Bodies in the Social Protection System of Population in RA. – The development of local self-government system in Armenia created necessary bases for the decentralization of authority. Today the necessity of further recession of the decentralization is obvious and demands to take appropriate actions for successful realization of that goal. The social-economical difficult situation which we have in our country creates the necessity of recession of decentralization also in the social protection sphere of population and in the expansion of the authorities of local self-government bodies in that sphere as well.

The necessity of the expansion of the authorities of the local self-government bodies in Armenia, the opportunities which we have and the perspectives which we can see for that, are discussed in this article.

Key words: *decentralization, local self-government, authorities of local self-government bodies, social protection of population, social work, territorial agencies of social services*